

Ár 2017, föstudaginn 17. mars, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Oddur Ólason og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 8/2017**:

M sóknaraðili
gegn
F lífeyrissjóði

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 3. febrúar 2017, með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Með tölvupósti nefndarinnar 3. febrúar 2017, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 23. febrúar 2017. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar samdægurs og henni gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 3. mars 2017 og viðbótar athugasemdir með tölvupósti 13. mars 2017..

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 17. mars 2017.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili tók verðtryggt veðlán að fjárhæð 4.000.000 kr. til 40 ára hjá FF lífeyrissjóði þann 12. september 2005. Varnaraðili hefur nú stöðu kröfuhafa samkvæmt veðskuldabréfinu. Með yfirlýsingu þann 7. nóvember 2011 var veðréttur vegna lánsins fluttur á fasteign að L.

Með ákvörðun umboðsmanns skuldara dags. 14. maí 2012, var samþykkt umsókn sóknaraðila um greiðsluaðlögun á grundvelli laga nr. 101/2010 um greiðsluaðlögun einstaklinga.

Þann 12. desember 2012 var samþykktur samningur um greiðsluaðlögun sóknaraðila samkvæmt lögum nr. 10/2010. Meðal samningskrafna sóknaraðila var veðkrafa varnaraðila þá að fjárhæð kr. 6.777.330 sem tryggð var með lánsveði í fasteigninni L með fastanr. X. Veðsalar voru A og B.

Í frumvarpinu, sem síðar var samþykkt, var lagt til að greiðsluaðlögunartímabil sóknaraðila skyldi vera 12 mánuðir frá því að samningurinn tók gildi. Í greiðsluáætlun samkvæmt frumvarpinu var gert ráð fyrir að veðkröfuhafar sem ættu kröfur sínar tryggðar með veðréttindum utan matsverðs og samningskröfuhafar fengu greiddar 250.000 kr. eingreiðslu við undirskrift samningsins, skv. 1. mgr. 21. gr. laga nr. 101/2010. Þá myndu vaxtabætur sem kæmu til greiðslu 1. ágúst 2013 skiptast hlutfallslega jafnt á milli allra samningskröfuhafa og veðkröfuhafa utan matsverðs í eingreiðslu, en embætti umboðsmanns skuldara myndi annast útreikninga vegna þeirra fjárhæða sem miðlað yrði til kröfuhafa.

Samkvæmt frumvarpi til greiðsluaðlögunar sóknaraðila var það mat umsjónarmanns að skuldastaða sóknaraðila væri alvarleg og ekki raunhæft að hún lagaðist af sjálfu sér, jafnvel þótt henni yrði veitt svigrúm í nokkur ár. Taldi umsjónarmaður að koma þyrfti til 100% eftirgjafar af sammingskröfum og veðkröfum utan matsverðs við lok greiðsluaðlögunartímabils. Þá var jafnframt sérstaklega tekið fram að niðurfelling skulda samkvæmt samningum þessum næði eingöngu til skuldara en ekki ábyrgðarmanna eða veðsala en umsjónarmaður lagði hins vegar til að ekki yrði gengið að ábyrgðarmönnum eða veðsala á greiðsluaðlögunartímabili.

Eftir því sem gögn málsins bera með sér gekk þessi samningur eftir og lauk því greiðsluaðlögunartíma sóknaraðila í desember 2013. Fyrir liggja samskipti sóknaraðila og starfsmanna varnaraðila allt frá janúar 2014 þar sem rætt er um möguleika hennar á að semja um afborgunarkjör á eftirstöðvum lánsins. Hægt gekk í þessum samskiptum að ná fram sameiginlegum skilningi á stöðu lánsins og samkomulagi um hugsanlega mánaðarlega afborgun, en af samskiptunum má ráða að hugmyndir sóknaraðila um mánaðarlega afborgun hafi verið taldar óraunhæfar af hálfu varnaraðila miðað við fjárhæð kröfunnar. Í nóvember 2014 voru svo A sendir gjaldfallnir greiðsluseðlar vegna lánsins og í maí 2015 var boðað til fundar með honum og aðilum máls þessa. Í framhaldi af þeim fundi útbjó varnaraðili gögn um skuldaraskipti lánsins þannig að A yrði greiðandi þess, en þeim virðist ekki hafa verið skilað útfylltum til sjóðsins. Liggur fyrir tölvuskeyti frá sóknaraðila til umboðsmanns skuldara þar sem fram kemur að A hafi leitað til embættisins m.a. vegna umrædds láns, en sóknaraðili óskar í skeytinu eftir liðsinni embættisins við að koma á samningum um að hún fái að greiða af láninu.

III.

Umkvörtunarefni.

Í liðnum „kröfur“ á kvörtunareyðublaði sóknaraðila segir: „Óska[ð] er eftir mati á því hvort F er stætt á því að neita að semja við undirritaða þrátt fyrir ítrekaðar beiðnir til nokkurra ára frá undirritaðri um að fá að greiða af sínu láni sjálf eftir að samningur við Umboðsmann skuldara rann út í desember 2013. Gengið er svo hart að ábyrgðarmanni að keyra hann í gjaldþrot. Undirrituð hefur ætíð list sig viljuga að greiða lánið og vill ganga til samninga. Undirrituð vill fá að greiða af láni sínu sjálf frá þeirri stöðu sem það var í desember 2013.“

Sóknaraðili kveðst hafa verið í greiðsluaðlögun á vegum umboðsmann skuldara árið 2013 og þegar það hafi endað hafi sóknaraðila verið bent á að hafa samband við varnaraðila og semja um greiðslur. Þessar leiðbeiningar hafi sóknaraðili fengið frá umboðsmanni skuldara en fordæmi hafi verið fyrir því. Í næstum eitt og hálfu ári hafi ekkert verið gert sem benti til annars en að varnaraðili hafi ætlað að ganga til samninga, þar til allt í einu að ráðinn hafi verið lögfræðingur sem hafi sett sig í samband við sóknaraðila og sagði að þeir hafi túlkað samning umboðsmann skuldara á þann veg að ekki væri hægt að semja og því yrði gengið að ábyrgðarmanni.

Bróðir sóknaraðila sé ábyrgðarmaður og hafi hann í stuttu máli dregið að skrifa undir og hafi ekki viljað taka að sér þessar skuldbindingar, þrátt fyrir að sóknaraðili hafi sagst ætla að borga af láninu sjálf í gegnum hann. Hann hafi nú neitað að skrifa undir og hafi leitað sjálfur til umboðsmanns skuldara.

Sóknaraðili telur sig hafa sýnt greiðslu- og sammingsvilja við varnaraðila sem hafi verið hunsað eftir að hafa gefið allt annað í skyn í marga mánuði. Sóknaraðili óskar því eftir að fá að ganga til samninga við varnaraðila og byrja að greiða lánið eins og það hafi staðið til í lok desember 2013 en sóknaraðili sé ekki tilbúin til að greiða sledagang varnaraðila og vanefndir vegna lánsins.

Í viðbótarathugasemdum telur sóknaraðili að það liggi fyrir að umboðsmaður skuldara hafi lagt til að hún fengi 100% eftirgjöf af sammingskröfu og að í þeim tölvupóstum sem sóknaraðili hafi undir höndum að leitað hafi verið til varnaraðila í janúar 2013 og hafi þá verið óskað eftir að því sóknaraðili fengi að greiða af sínu eigin láni.

Hvað varði athugasemd varnaraðila að sóknaraðili sé ekki aðili að málinu þá vísar sóknaraðili til þess að óskað hafi verið eftir því að sóknaraðili myndi skrifa undir skuldbreytingu sem hún hafi gert í janúar 2015 eftir að bróðir sóknaraðila hafi loks ætlað að ganga til samninga við varnaraðila og taka lánið til sín. Hafi það aldrei verið skilað inn og því hvað ekki verið hægt að ganga frá málinu. Fullur vilji hafi verið hjá sóknaraðila að greiða af láninu og ganga til samninga en það sé ekki hagkvæmt fyrir sóknaraðila að greiða inn á lán sem bróðir sóknaraðila hafi neitað að skrifa undir sem þriðji aðili.

Hvað varði kröfu sóknaraðila þá ítrekar sóknaraðili að hún óski eftir að samið verði við upphaflegan lántaka og að viðurkennd verði mistök varnaraðila í samskiptum við sóknaraðila þar sem lengi vel hafi ætlunin verið að semja við sóknaraðila.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að máli þessu verði vísað frá nefndinni, en til vara að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili mótmælir málsástæðum og öðrum röksemdum sóknaraðila.

Varnaraðili telur í fyrsta lagi að umrætt ágreiningsefni eigi ekki undir úrskurðarnefndina þar sem ekkert samningssamband sé á milli aðila máls þessa. Samkvæmt 3. gr. samþykkta fyrir nefndinni geti viðskiptamenn fjármálafyrirtækja sem aðild eiga að nefndinni, snúið sér til hennar með kvartanir vegna viðskipta við þau. Þannig fjalli nefndin um réttarágreining milli fjármálafyrirtækis eða dótturfyrirtækis slíks fyrirtækis annars vegar og viðskiptamanns hins vegar, enda sé samningssamband milli aðila.

Varnaraðili vilji í þessu sambandi benda á að ekkert samningssamband sé á milli aðila máls þessa. Líkt og fyrr sé rakið hafi umsjónarmaður í greiðsluaðlögun talið að koma þyrfti til 100% eftirgjafar á sammingskröfum og veðkröfum utan matsverðs við lok greiðsluaðlögunartímabils. Umrætt frumvarp hafi verið samþykkt af hálfu varnaraðila og því ljóst að í lok greiðsluaðlögunartímabils kæmi til 100% eftirgjafar af því láni sem um sé deilt í máli þessu, sem og hafi síðar orðið raunin. Af þessu leiðir að réttarsambandi aðila sé lokið og verði ekki borið undir nefndina.

Í öðru lagi telur varnaraðili að mál sóknaraðila sé svo óljóst og kröfugerð svo óskýr að það sé ekki tækt til úrskurðar, sbr. og e.lið 6. gr. samþykkta nefndarinnar.

Þá hafi sóknaraðili óskað eftir því að fá að greiða af láni sínu sjálf miðað við stöðu þess í desember árið 2013, þrátt fyrir að varnaraðili hafi veitt 100% eftirgjöf á kröfum á hendur sóknaraðila í samræmi við ákvæði samþykkt frumvarps að samningi um greiðsluaðlögun.

Varnaraðili telur ljóst að ekki sé um eiginlegan réttarágreining við viðskiptamann varnaraðila að ræða á grundvelli samningssambands, enda hafi sammingskröfur varnaraðila á hendur sóknaraðila fallið niður eftir að greiðsluaðlögunartímabili hafi lokið, samkvæmt samþykktu frumvarpi að samningi um greiðsluaðlögun. Slíkt hafi haft í för með sér að kröfuréttarsambandi aðila hafi lokið að greiðsluaðlögunartímabili loknu.

Sé tekið tillit til málatilbúnaðar sóknaraðila að öðru leyti þá virðist hann lúta fyrst og fremst að þeirri stöðu að varnaraðili skuli ganga að veðsölum framangreindrar

samningsskuldbindingar, og að varnaraðili hafi neitað að semja við hana um að hún fengi að greiða af láni, hvers skuldbindingar hafi fallið niður samkvæmt samþykktu frumvarpi að samningi um, sbr. 4. mgr. 3. gr. laga nr. 101/2010.

Varnaraðili telur sig hafa fulla heimild að lögum til þess að fullnusta útistandandi kröfur á hendur veðsölum á grundvelli fyrirliggjandi tryggingaráðstöfnunar. Ekkert sé því til fyrirstöðu að sóknaraðili og veðsalar geri með sér samkomulag um að sóknaraðili greiði inn á slíka kröfu með einhverjum hætti, en slíkt sé þó varnaraðila óviðkomandi. Varnaraðili setji sig ekki á móti því að sóknaraðili greiði inn á þá skuld sem mál þetta varði, enda geti þriðji maður greitt peningakröfu samkvæmt meginreglum kröfuréttar. Það sé hins vegar ekki gert á grundvelli samningssambands sóknaraðila og varnaraðila þar sem það sé ekki til staðar. Engin rök séu færð fyrir því að af hálfu varnaraðila hvaða meginreglur kröfuréttar leiða til annarrar niðurstöðu.

Því telur varnaraðili ljóst að umrætt álitæfni eigi ekki undir nefndina og að vísa beri því frá nefndinni.

Varnaraðili telur ljóst að hann hafi farið að einu og öllu eftir þeim lögum og reglum sem gildi um mál af þessu tagi. Varnaraðili vísar til þess að umsjónarmaður sóknaraðila í greiðsluaðlögun hafi talið að koma þyrfti til 100% eftirgjafar af samningskröfum og veðkröfum utan matsverðs við lok greiðsluaðlögunartímabils, sbr. 4. mgr. 3. gr. laga nr. 101/2010. Frumvarp til greiðsluaðlögunar hafi verið samþykkt af hálfu varnaraðila og því ljóst að í lok greiðsluaðlögunartímabils kæmi til eftirgjafar af því láni sem um sé deilt.

Í ljósi þess að til eftirgjafar lánsins hafi komið, hafi varnaraðili látið reyna á þá tryggingaráðstöfnun sem veðsali hafi veitt í tengslum við lánveitinguna, enda ljóst samkvæmt samþykktu frumvarpi til greiðsluaðlögunar að niðurfelling skulda samkvæmt samningnum næði eingöngu til skuldara en ekki ábyrgðarmanna eða veðsala í framangreindum skilningi. Sóknaraðili hafi verið ósátt við þá stöðu málsins og hafi viljað halda áfram að greiða af láninu á grundvelli skilmálabreytingar, þrátt fyrir eftirgjöf varnaraðila af kröfum á hendur sóknaraðila. Hins vegar taldi varnaraðili sér ekki tækt að heimila skilmálabreytingu lánsins enda ljóst að varnaraðili hafði gefið eftir samningskröfur sína á hendur sóknaraðila. Þannig taldi varnaraðili ekki rétt að taka við greiðslum úr hendi sóknaraðila eftir að kröfuréttarsambandi sóknar- og varnaraðila hafi liðið undir lok. Myndi það auk þess stinga í stúf við samþykkt frumvarp til samnings um greiðsluaðlögun ef varnaraðili héldi áfram að innheimta samningskröfu sína í upphaflegri mynd, enda falla kröfuréttindi niður gagnvart skuldara við eftirgjöf skulda. Á hinn bóginn hafi réttur varnaraðila til að krefjast greiðslna úr hendi veðsala ekki haggast, enda skýrlega kveðið á um slíkt í samþykktu frumvarp að samningi um greiðsluaðlögun. Hafi því varnaraðili undanfarin ár reynt að innheimta framangreinda skuld úr hendi veðsala, líkt og réttur hans hafi gefið tilefni til.

Ljóst sé hins vegar, að engu kröfuréttarsambandi sé til að dreifa milli sóknar- og varnaraðila eftir að greiðsluaðlögunartímabili hafi lokið. Þannig telur varnaraðili að ekki sé mögulegt að innheimta skuldina úr hendi sóknaraðila, þrátt fyrir ósk hennar þar að lútandi. Ekkert sé þó því til fyrirstöðu að sóknaraðili myndi sækja sjálf um nýtt lán hjá varnaraðila og myndi þannig stofna til nýs kröfuréttarsamband við varnaraðila. Eðli málsins samkvæmt þurfi sóknaraðili þá að uppfylla skilyrði til lántöku, m.a. að standast greiðslumat. Þá sé jafnframt ekkert því til fyrirstöðu að sóknaraðili og veðsalar geri með sér samkomulag um að sóknaraðili greiði inn á kröfu þá sem hér um ræðir með einhverjum hætti, en slíkt sé þó varnaraðila óviðkomandi. Varnaraðili setji sig hins vegar ekki á móti því að sóknaraðili greiði inn á viðkomandi skuld án

skilmálabreytingar á láninu, enda geti sóknaraðili, sem þriðji maður, greitt peningkröfu samkvæmt meginreglum kröfuréttar.

Í máli því sem hér um ræðir hafi verið um að ræða fulla eftirgjöf samningskröfu á hendur sóknaraðila og hafi varnaraðila borið skylda að lögum að reyna eftir fremsta megni að fá kröfuna greidda úr hendi veðsala. Telur varnaraðili sig á engan hátt hafa brotið gegn lögum og reglum í tengslum við framangreint, heldur hafi hann þvert á móti verið að tryggja hagsmuni sína með framangreindri afstöðu sinni.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að samningssambandi sóknar- og varnaraðila við lok greiðsluaðlögunartímabils og hvort varnaraðila sé skylt að verða við kröfu sóknaraðila þess efnis að semja við sóknaraðila um greiðslur af láni sínu hjá varnaraðila.

Í fyrsta lagi krefst varnaraðili þess að kröfu sóknaraðila verði vísað frá nefndinni með vísan til 3. gr. samþykktar nefndarinnar þar sem ekkert samningssamband sé á milli aðila máls þessa þar sem réttarsambandi milli sóknar- og varnaraðila sé lokið þar sem samið hafi verið um 100% eftirgjöf af því láni sem um sé deilt í máli þessu.

Í 3. gr. samþykktar segir: „*Viðskiptamenn fjármála fyrirtækja sem aðild eiga að nefndinni, sbr. þó b-lið 2.mgr., geta snúið sér til nefndarinnar með kvartanir vegna viðskipta við þau. Nefndin tekur til meðferðar kvartanir sem varða: a. Réttarágreining milli fjármála fyrirtækis eða dótturfyrirtæki slíks fyrirtækis annars vegar og viðskiptamanns hins vegar, enda sé samningssamband milli aðila.*“

Enda þótt samningssambandi aðila hafi verið markaður ákveðinn tími og sá tími sé nú liðinn, telur nefndin út af fyrir sig ekki rétt að vísa málinu frá á þessum grunni, enda reisir sóknaraðili kröfur sínar á annars vegar lánsamningi aðila og hins vegar samningi þeirra um greiðsluaðlögun.

Í öðru lagi krefst varnaraðili því að kröfu sóknaraðila verði vísað frá nefndinni með vísan til e-liðar 6. gr. samþykktar nefndarinnar þar sem krafa sóknaraðila sé svo óljós og kröfugerð svo óskýr að málið sé ekki tækt til úrskurðar.

Í e-lið 6. gr. samþykktar segir: „*Nefndin fjallar ekki um: Mál, sem eru það óljós, illa upplýst eða kröfur aðila svo óskýrar að þau eru ekki tæk til úrskurðar. Slík frávisun skal rökstudd. Mál sem vísað er frá á þessari forsendu skal taka til meðferðar að nýju samkvæmt málskoti hafi nauðsynlegra upplýsinga verið aflað og kröfugerð skýrð.*“

Við umfjöllun um þetta ákvæði er nauðsynlegt að líta einnig til ákvæðis b- liðar sömu greinar, en þar kemur fram að nefndin fjalli ekki um ágreining sem ekki verði metinn til fjár.

Ef fallist yrði á kröfu sóknaraðila fæli það í fyrsta lagi ekki í sér neina niðurstöðu í deilu hennar við varnaraðila. Ekkert kemur fram í kröfu hennar um það, hvaða skyldur varnaraðili þyrfti að taka á sig varðandi eftirgjöf eða afborgunarkjör, eða hvað fælist þá í slíkum samningi varðandi tryggingarréttindi varnaraðila í eignum þriðja manns fyrir skuldinni. Þá er ljóst að varnaraðili hefur ekki beina fjárhagslega hagsmuni af því að semja um að greiða skuld sem varnaraðili hefur fellt niður gagnvart henni og útilokað að krafa hennar verði metin til fjár, bæði vegna þessa og óvissunnar um efni samningsins sem eftir er leitað. Við þetta bætist að mjög er á huldu við hvaða málsástæður eða réttarreglur sóknaraðili styður það að á varnaraðila hvíli skylda til að ganga til samninga við hana um kröfuna.

Að þessu virtu er óhjákvæmilegt að kröfum sóknaraðila sé í heild sinni vísað frá nefndinni.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, A, á hendur varnaraðila, F, er vísað frá.

Reykjavík, 17. mars 2017.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Oddur Ólason

Hrannar Már Gunnarsson
Unnur Erla Jónsdóttir